

amb l'escola annexa d'EGB; el Bisbat, amb les Escoles Professionals; l'Ajuntament, amb els serveis de polisportiu; i la Tradema amb la seva fàbrica per a la transformació de la fusta, mes, al revés dels temps medievals, quan els nuclis urbans sorgien al redós d'un castell o d'un monestir, tots aquests edificis s'han construït a l'entorn de zones edificades per particulars.

— II —

El cementiri

Fins als temps moderns els cementiris estaven situats al costat del temple i n'eren com una extensió. El de Solsona era al darrera dels absis de la catedral, i ocupava l'actual passeig de les Moreres i la rasant que es produïa fins al pla de la Ribera. Tant era així que en construir-se aquest passeig, l'any 1860, el Capítol de la catedral es queixà a l'Ajuntament de deixar al descobert els fonaments dels absis.²

L'any 1192 Ramon de Torroja, senyor de Solsona, promogué un conflicte amb el Monestir per edificar en terreny del cementiri, que era de la jurisdicció eclesiàstica. Aquestes cases foren edificades al pati actual del Jugador de Pilota i esdevingueren la Casa del Consell de la vila. Ocupaven també l'actual capella de la Mercè.

El pas al cementiri es produïa a través d'un portal obert a la muralla, que donava a la plaça de l'església. Encara és visible, cegat, al mur del fons del Jugador de Pilota.

Fins a finals del segle xv els cadàvers eren enterrats indistintament. L'any 1481 es produeix el primer cas d'una parcel·la cedida a un particular, amb la primera estela funerària que l'indicava. El 8 de febrer d'aquest any el canonge sacrista, que era l'encarregat del cementiri, cedeix un lloc reservat a Francesc de Vilanova per a la seva sepultura i la dels seus, afrontant amb el pas pel que es va al mig del cementiri, i poder posar-hi pedres o «capvasos» amb el senyal de la creu en una part i, en l'altra, el seu nom. Abans d'aquesta autorització el sacrista s'informa i els

2. AMS. Ll. Actes, núm. 6, f. 18.

més vells li diuen que mai no havien vist ni sentit dir que ningú tingués un lloc propi al cementiri.³

En aquest cementiri hi havia un lloc destinat als estrangers. Joan Bòria, picapedrer de Solsona, fundà, l'any 1567, un aniversari per a la seva ànima i per a la de tots els difunts, «especialment per aquells que són enterrats al fossar vulgarment dit dels estrangers».⁴

L'any 1788 es planteja la conveniència d'acabar el passeig de circumval·lació de la ciutat, la qual cosa obliga a fer-lo passar pel cementiri, que l'obstrueix. Davant les dificultats que sorgiren es desistí d'aquesta obra, que no s'executà fins que el cementiri fou traslladat al lloc actual.

Fou el 1854 que, a conseqüència d'una circular del Governador Civil de Lleida, l'alcalde, Esteve Plana, fa la proposta a l'Ajuntament, que acorda traslladar el cementiri, puix «colocado al pié de la población, a un lado del puente y colindando con los corrales del común... es irreverente, perjudicial a la ciudad y necesita trasladarse». El 14 de setembre del 1855 l'arquitecte de Barcelona, Josep Oriol Mestre, i els metges de Solsona reconeixen i aproven els terrenys de Llucià Aguilar, Antoni Ginestà i Manuel Pensí per emplaçar-hi el nou cementiri. Els terrenys són comprats per l'Ajuntament i l'any següent es construeixen les parets que tanquen el recinte, i el nou cementiri és inaugurat. A la postguerra ha estat ampliat, i ocupa terrenys cedits per la seva propietària, Josefina Ribera.

En obrir-se, quatre anys més tard, el passeig de les Moreres, fou terraplenada la rasant del cementiri, i quedaren sota el gruix de la terra sobreposada els cadàvers que no havien estat exhumats.

Fins al 1965 la Comunitat de la catedral, en beneir el terme el dia de les Santes Creus de maig al lloc ocupat abans pel cementiri, continuà cantant-hi un respons. No era solament un record, sinó un acte de pietat en sufragi de tots aquells que continuen estant-hi enterrats.

3. ACS. Perg.

4. ACS. Manual del notari Onofre Tàrrega.